

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

at staten herefter ville blande sig i højskolens forhold. Det er karakteristisk for statens stilling til højskolen her i landet i modsætning til forholdet i mange andre lande, at staten her har vist frisind og har givet virkelig betydelige beløb til højskolen, der har kunnet bygge sit arbejde på et privat grundlag, på livsanskuelsen i de kredse, der har bygget skolen op, uden at staten nogensinde har villet forsøge at blande sig i skolens indre forhold. Det er det store ved den ordning, vi har for højskolen her i landet, og derfor er den risiko ikke tilstede, som man her antyder, og som går ud på, at staten skulle finde på at blande sig i disse ting; gjorde den det, ville hele det grundlag, vi nu arbejder på, falde.

Hvis højskolen imidlertid skal kunne arbejde i den tid, vi lever i, kræves der et økonomisk grundlag af en helt anden karakter end det, der krævedes, da højskolen blev oprettet. Det er ikke nok med sparsommelighed. Højskolerne har jo arbejdet i fattigdom i dette land gennem tiderne, og mange brugbare kræfter i højskolens arbejde er skubbet ud, fordi de ikke havde økonomiske muligheder for at ofre deres kræfter på dette arbejde. De har nu efterhånden fået en stilling, som giver dem en nogenlunde økonomisk tryghed, hvilket er af betydning for at kunne udøve en tilfredsstillende lærergerning. Denne stilling har givet en tryghed i højskolekredse, som er af stor værdi. Jeg synes derfor, at den vej, det her foreslås at følge, kan vi dristigt betrede uden risiko for at bringe højskolen i afhængighedsstilling til staten på de områder, hvor det betyder noget for højskolen, i højskolens indre liv.

Så er der spørgsmålet, om man skulle lade eleverne betale mere. Jeg ved ikke, om meningen var, at en sådan beslutning skulle efterfølges af større støtte fra staten til elevunderstøttelser. Jeg har noget kendskab til, hvor vanskeligt det er at få ungdom fra nye kredse, fra bykredse, til at tage på højskole, fordi de økonomisk overhovedet ikke magter det. En ung mand i byen, der har stået i lære, til han er 19—20 år, og måske gerne ville have et højskoleophold, løber, hvis han bestemmer sig til et sådant højskoleophold, for det første den risiko,

at der, når han vender tilbage, måske ingen brug er for ham ved det arbejde, han har. Han må ligeledes i visse tilfælde betale leje af sit værelse, fordi han ikke tør risikere at komme tilbage uden at have et sted at bo. Jeg har set mange tilfælde, hvor sådanne unge er med til at opretholde et hjem, gennem støtte til forældre eller familie. Det kan ikke nytte at tro, at unge fra disse kredse kan betale 500—600 kr., sådan som de skal nu, for et højskoleophold, selvom de får den statsunderstøttelse, man kan opnå.

Hvis der altså skal være nogen mening i vort ønske om til højskolen at knytte nye kredse fra byerne, må forudsætningen være den, at vi fastsætter de økonomiske vilkår sådan, at de unge kan magte at komme der. Selv med den højskoleunderstøttelse, der ydes nu, på ca. halvdelen af det, det koster på en skole, er der, når man også tager i betragtning tabet af arbejdsfortjeneste i de 5—6 måneder, et skoleophold varer, tale om et ikke ringe offer af penge fra de unges side.

På samme tid, hvor vi giver gratis undervisning til alle, der går eksamensvejen, efterhånden helt frem til embedseksamen, skulle vi da sige til de unge, der gerne vil på højskole for at modnes og udvikles: nej, I må betale dyrt, I må bringe et virkelig betydeligt offer — og så kan I se på, at de kammerater, der går læsevejen, uddanner sig til en livsstilling, medens I, for overhovedet at komme i gang i et erhverv, må regne med at skulle investere store pengebeløb? Jeg kan ikke tro, at det kan være det ærede medlem hr. Kr. Juuls mening.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg er ked af, at det ærede medlem hr. Hvidberg kritiserer den valgte fremgangsmåde med hensyn til behandlingen af skoleorganisationernes samarbejdsudvalgs betænkning. Det var jo en række store skoleorganisationer, der gennem deres samarbejdsudvalg afgav en betænkning til den daværende undervisningsminister i 1952. Jeg ønskede at tage betænkningen op til en alsidig belysning og bedømmelse ud fra skolemæssige synspunkter. Derfor indkaldte jeg de pågældende organisationers hovedstyrelse samt en passende repræsentation for landsorganisationen for skolekommissioner